

REGISTERBLAD

Namn och datum: G Hallin (1987-02-25), M Löfroth (1998-01-09), Å. Pehrson (1999-10-08), Astrid Andersen (2006-11-20).

Område av riksintresse för naturvård i Örebro (T) län

Områdesnummer: NRO18030

Områdesnamn: Älvhyttan

Kommun: Nora (84)

Kartblad: 10E NO

Area: 2706 ha varav 2186 ha land och 520 ha vatten

Naturgeografisk region: Sydligt boreala, kuperade områden (28b)

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 61, Norrström

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Kullig terräng med relativ höjd 50-100 m

Riksvärde:

Geovetenskap		
Naturbetesmark	Flora	
Rikkärr		

Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap kring Älvhyttan och Venaån med lång kontinuitet och inslag av ängar och naturbetesmarker. Bitvis art- och individrika växtsamhällen i ängar och naturbetesmarker med arter som klasefibbla, kattfot, hårstarr, dvärglumner, ormrot, svinrot, brudsporre och slätterblomma.

Älvtälängen ligger på kalkberggrund och är därför inte försurad till skillnad från de flesta andra Bergslagssjöar. Sjön innehåller bl a siklöja, glacialrelikta kräftdjur samt flodkräfta. Venakärrets mader vid vattendrag är representativa för regionen, dessutom har objektet rikkärr och rik flora. Bromängens naturvärde är främst knutna till den rika kalkkärrsfloran.

Huvudkriterier: A, C, D

Stödskriterier: 1, 2, 4, 5, 6, 9

Förutsättningar för bevarande:

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Naturvårdsinriktat skogsbruk. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar och mineralbrytning.

Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning, torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzonen bör inte utföras. Vattenregleringen av Ävlången är ett stort bekymmer då amplituden är 2 m.

Säkerställande: Tre delobjekt är säkerställda som naturreservat: Näsmarkerna (58 ha) och Älvhytteängen (8 ha) Bromängen (19 ha). Riksintresseområdet innefattar även Natura 2000-områdena Näsmarkerna (53ha), Älvhytteängen (9 ha), Venakärret (64 ha), Bromängen (19 ha), Venen (2 ha).

Områdets huvuddrag: Området utgör SV-ändan av ett drygt 40 km långt och upp till 2 km brett stråk av urkalksten. Det innefattar hela sjön Ävlången (342 ha) och en del av Vikern, belägna vid foten av den förkastningsslutning som i NV avgränsar Kilsbergen. Kalkhällmarker och den kalkrika moränen hyser en mycket rik vegetation och flora. Den förra domineras av ängsgranskog med inslag av talrika extremrikkärr, ängstallskog och lövträdsvegetation, främst ask och hassel. I anslutning till två bäckar, Klingtjärnsbäcken öster om Ävlången och Ormtjärnsbäcken SV om Ävlången finns karstgrottor, båda med droppstenar.

Representativa ängar och naturbetesmarker finns vid Vena, 7 hektar öppen hagmark och 4,5 hektar betad skog och vid Älvhytteängen 4,5 hektar träd- och buskbärande äng. Vanliga trädslag i fodermarkerna är björk, ask, rönn, lönn, asp, gran, lind och alm. Vanliga vegetationstyper är högörtäng, fårsvingeltorräng, tuvtäteläng, kalkfuktäng och örtrik friskäng. Växtsamhällena är bitvis art- och individrika, och bland de hävdgynnade arterna växer svinrot, smörboll, brudsporre, ormrot, majviva, vildlin, slätterblomma, klasefibbla, fältgentiana och dvärglumner. Bromängen består av ett soligent kärr och plåtformigt välvda mossar. De botaniska värdena är främst knutna till kalkkärrspartierna.

Venakärret kring Venaån omedelbart nedströms byn är ett ovanligt stort rikkärr (Svealands största). Venakärret består av en mad vid Venaån, sumpskogsområden och topogena kärr. Beträffande ovanligare växtarter kan nämnas trådfräken, stor låsbräken, fjällhüllebräken, fjällgröe, axag, knottblomster, kärrknipprot, guckusko, klippbräcka, baltisk daggekåpa, späd ögontröst, myskmåra, blåtry. Därutöver kan nämnas laven *Collema auriculatum* samt mossorna *Rhodobryon ontariense*, *Seligeria campylopoda*, *S. diversifolia* och *S. pusilla*.

Ävlången ligger på kalkberggrund och är därför inte försurad till skillnad från de flesta andra Bergslagssjöarna. Ävlången hyser bl a flodkräfta, siklöja och det relikta kräftdjuret *Pontoporeia affinis*. Större vattensalamander finns i en damm väster om Erntorp.

Anmärkningar: Förutom de två naturreservaten är ett 20-tal delområden (totalt 509 ha) redovisade i naturvårdsöversikten. Bromängen och Venakärret har VMI-ID 10E8I01 resp. 10E8I02. Båda objekten ingår i myrskyddsplanen. Ett flertal andra mindre områden ingår i VMI. Tre delområden är redovisade i ÄoHI (84:12, I, III; 84:14, I; 84:15, II) och ingår i bevarandeplan för odlingslandskapet. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Natura 2000-områden: id SE0240024, SE0240055 SE0240133, SE0240159 och SE0240148.

Referenser: Persson P E, 1963: Näsmarkernas vegetation och flora, Bot Not 116/4

Lindén A, 1967: Jakob-Jons grotta, Grottan 2:1

Andersson I, 1973: Bland lövängar och rikkärr i Blå Bergen, Lustgården 1973

Ekholm E, 1979: Naturinventering av Älvhytteområdet, Länsstyrelsen, (med utförlig litteraturlista)

Nebaeus M, 1980: Limnologisk undersökning av Ävlången 1979, Uppsala Univ Limnol inst, LIU 8:13

Länsstyrelsen i Örebro län, 1984: Naturvårdsöversikt Örebro län.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1993: Odlingslandskapet i Örebro län. Åtgärds- och bevarandeprogram. Publ.nr. 1993:2. Örebro.

Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1995: Inventering av ängs- och hagmarker i Örebro län, norra delen. Publ.nr. 1995:15.
Naturvårdsverket, 1997: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.
Länsstyrelsen i Örebro län, 1998. Våtmarker i Örebro län, norra delen. Publ.nr. 1998:9.
Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004, www.sjv.se/tuva.